

ERMENİSTAN SEÇİMLERİ VE YENİ ERMENİSTAN HAYALİ

Burak Çalışkan

Referans için: Çalışkan, Burak. "Ermenistan Seçimleri ve Yeni Ermenistan Hayali". İNSAMER Analiz. 01.07.2021. Analiz

Ermenistan'da 20 Haziran günü gerçekleştirilen erken seçimleri, oyların %50'sinden fazlasını alan Nikol Paşinyan önderliğindeki Sivil Sözleşme Partisi kazandı. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile iyi ilişkilere sahip olduğu bilinen eski cumhurbaşkanı Robert Koçaryan'ın Ermeni İttifakı Partisi ise oyların %21'ini alarak ikinci sırada kaldı. 21 siyasi partinin katıldığı seçimde, ülkedeki 2 milyon 600 bin kayıtlı seçmenin yaklaşık %50'si oy kullandı.

Paşinyan seçimlerin hemen ardından zaferini ilan ederken Koçaryan liderliğindeki

muhalefet, seçimlerde hile ve haksızlık yapıldığını iddia etti. Muhalefetin bu iddialarına karşın Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'ndan (AGİT) gözlemciler, seçimlerin iyi yönetildiğini ve şeffaf bir şekilde hareket edildiğini açıkladı. Tüm bu tartışmaların dışında Ermenistan seçimlerini ilginç hâle getiren ise, İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'nın ardından popülaritesi düşen Paşinyan'ın net bir zafer kazanması oldu.

2018 yılında "Kadife Devrim" olarak adlandırılan protesto gösterileriyle iktidara gelen Paşinyan, ülkeyi yolsuzluktan ve

halka büyük zararı dokunan eski siyasetten kurtaracağı sözünü vermişti. Ancak Ermenistan 27 Eylül 2020'de başlayan ve 44 gün süren İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'nda ağır bir yenilgi alınca Paşinyan, eleştirilerin odak noktası hâline geldi. Özellikle Rusya'nın arabuluculuğunda Kasım 2020'de imzalanan barış anlaşmasının ardından binlerce protestocu sokaklara çıktı. Paşinyan, ateşkesin daha ağır bir yenilgiyi engellemek amacıyla gerekli olduğunu açıklasa da muhalifler onu hem söz verdiği reformları yerine getirmediği hem de Azerbaycan'a karşı savaşı kaybettiği için eleştirmeye devam etti.

Nitekim 26 Şubat 2021 tarihinde Ermenistan ordusu Nikol Paşinyan'ın istifasını isteyen bir açıklama yaptı. Bu çağrıyı bir darbe girişimi olarak tanımlayan Başbakan Paşinyan, Genelkurmay Başkanı Onik Gasparyan'ı görevden aldı. Ancak kendisine yöneltilen eleştirilere karşılık seçimlerin yapılmasına imkân vermek için nisan ayında başbakanlık görevinden istifa ettiğini açıkladı. Muhalefet kanadında yer alan Koçaryan ve Sarkisyan ikilisi bu süreçte Paşinyan'ı suçlamaya devam ederek, yenilginin tek sorumlusunun Paşinyan olduğunu savundular.

Seçim Sonuçlarının Gösterdikleri

Paşinyan'a yönelik protesto gösterileri, ordunun çağrısı ve medyanın tutumu düşünüldüğünde seçim sonuçları şaşırtıcı

gözükse de Ermenistan siyasetini takip edenler için sonuç hiç de şaşırtıcı olmadı. 1998'den 2008'e kadar Ermenistan Cumhurbaşkanı olarak görev yapan Robert Koçaryan'ın Rusya'nın da desteğini alarak tekrar iktidar olması ihtimali, Ermeni halkın büyük çoğunluğu için kötü bir senaryoydu. Yolsuzluk davaları devam eden Koçaryan, Ermenistan'daki eski siyasetin en önemli figürlerinden biri. Bu noktada Paşinyan'ın siyasetini eleştirenler bile Koçaryan'ın kazanmasını istemedikleri için Paşinyan'ı tercih etti. Seçim sonuçlarının da gösterdiği üzere Ermeni halkı 2018 yılında olduğu gibi yeni ve daha temiz bir siyaset talep etmekte.

Uzun yıllar Ermeni halkının maruz kaldığı anti-demokratik ve baskıcı rejim, bir savaş ekonomisi de oluşturarak halkın yaşam koşullarını çok zorlu bir noktaya getirmişti. Diaspora ve Rusya'nın ekonomik yardımları Ermeni dış politikasını yönlendirirken, Dağlık Karabağ'da sürdürülen işgal politikası sebebiyle de ülke ekonomisi bir çıkmazın içindeydi. Ancak Koçaryan başta olmak üzere güçlü isim ve klanlar, yaptıkları büyük yolsuzluklarla ülkeyi daha da yaşanmaz bir hâle getirmişti. Nitekim 2018 yılında gerçekleştirilen Kadife Devrim halkın siyasette yenilik isteğinin bir sonucuydu ve 2021 yılında düzenlenen erken seçimler de -Dağlık Karabağ'daki hezimete rağmen- bu yenilik talebinin devam ettiğini gösterdi.

Muhalefetin İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'ndaki mağlubiyetin tüm sorumluluğunu Paşinyan'a yıkmaya çalışan tavrı da halk tarafından kabul görmedi. Zira özellikle 2000'li yılların başından itibaren Azerbaycan-Ermenistan arasındaki güç dengesi değişmeye başlamıştı. Ermenistan'da yönetici elit büyük yolsuzluklarla ülkeyi diaspora ve Rusya'ya bağımlı kılarken, Azerbaycan'ın başarılı ekonomik hamleleri ve çok taraflı dış politikası ordusunun da güçlenmesini sağladı.

İkinci Dağlık Karabağ Savaşı'nın seyrini değiştiren en önemli unsurlardan biri de Türk-Rus çekişmesi oldu. Rus silahları ve teknolojisi ile donatılan Ermenistan ordusu, İHA ve SİHA'lar başta olmak üzere Azerbaycan ordusunun kullanımına sunulan Türk silahları ve teknolojisi karşısında çaresiz kaldı. Ankara'nın son yıllarda savunma sanayiinde gösterdiği ilerleme, 1990'lı yıllardan itibaren Dağlık Karabağ'da süren işgali çok daha farklı bir noktaya taşıdı. Bu sebeple Ermeni halkı, bu başarısızlığın sorumluluğunun sadece iki yıldır görevde olan Paşinyan'a yüklenemeyeceğinin farkındaydı.

Halkı iktidara dâhil edeceğine dair vaatleri Paşinyan'ın tekrardan kabul görmesini

sağlayan en temel etken oldu. Koçaryan ve Sarkisyan gibi Ermeni elit ve klanların dışında kalan Paşinyan, Ermeni halkının gücüne vurgu yaparken, ülkenin geleceğini hep birlikte çizeceklerini anlattı. İlk döneminde sınırlı da olsa eğitime, altyapıya ve tarıma yatırım yapan Paşinyan yönetimi, eski elitlere karşı yürütmeyi vaat ettiği hukuksal ve ekonomik reformları ise gerçekleştiremedi. Şimdi kurulacak yeni hükümetten beklenen, bu reformları yapması ve ülkedeki değişimi hızlandırması.

Bugün Ermenistan dış politikasının nasıl bir noktaya evrileceği de önemli bir soru olarak karşımıza çıkıyor. Aslında ilk döneminde Paşinyan'dan beklenen daha barışçıl ve diplomasiyi ön plana alan

bir yönetim oluşturmasıydı; ancak savaşı başlatması bu beklentileri boşa çıkardı.

Nihayetinde Ermeni halkının isteği olan hukuksal ve ekonomik reformlar, dış politikada da doğru adımların atılmasıyla mümkün olabilir. Azerbaycan toprakları olan Dağlık Karabağ'ı tekrar ele geçirme hayalinde ve Türkiye'ye düşmanlık konusunda ısrarcı olunması ise, Ermenistan'ın dışa bağımlılığını sürdürmesine neden olacaktır. Buna

*İkinci Dağlık
Karabağ
Savaşı'nın
seyrini
değiştiren
en önemli
unsurlardan
biri de Türk-
Rus çekişmesi
oldu.*

karşın Erivan yönetiminin komşularına karşı atacağı pozitif adımlar muhakkak ki karşılık bulacak ve ülkedeki sosyoekonomik reformlar için önemli bir fırsat doğuracaktır.

Paşinyan'ın Rusya ile ilişkilerinin çok da olumlu olmadığına dair yorumlar yapılmakla birlikte, Moskova'nın Ermenistan üzerindeki etkisi düşünüldüğünde yeni

dönemde de bu durumun değişmeyeceği söylenebilir. Ancak Paşinyan yönetiminin ülkedeki Rus nüfuzunu sınırlandırmak ve çok boyutlu bir dış politika oluşturmak için hem Batı hem de komşularıyla ilişkilerini düzeltmek zorunda olduğu açıktır. Bu da ancak Paşinyan ve ekibinin dış politikadaki maharetiyle mümkün olabilecektir.

